

Kritik mot Kriminalvården, anstalten Hinseberg, för att inte ha vidarebefordrat s.k. myndighetspost utan föregående granskning. Även klagomål angående anstaltens åtgärder i samband med att den intagnas spädbarn, som befunnit sig i anstalten, insjuknat m.m.

Beslutet i korthet: Kriminalvården, anstalten Hinseberg, har granskat en försändelse till en intagen, trots att det tydligt framgick att avsändaren var en svensk myndighet. Vidare har anstalten dröjt med att befordra försändelsen till den intagna. Anstaltens rutiner för brevgranskning har uppenbarligen brustit och anstalten kritiserats för det inträffade.

Anmälningar

I anmälningar, som kom in till JO den 2 juli 2010, framförde AA klagomål mot Kriminalvården, anstalten Hinseberg. Av dessa framgick i huvudsak följande.

AA togs in i anstalten den 15 mars 2010 och hade då sin lille son med sig. Sedan ankomsten till anstalten hade hon och sonen endast fått besöka barnavårdscentralen, BVC, vid två tillfällen och sonen hade missat sin 8-månaderskontroll. I normalfallet besöker man BVC en gång per månad. Natten till torsdagen den 23 juni 2010 blev sonen akut sjuk med 39,5 graders feber och hosta. När AA på torsdagsmorgonen bad att han skulle få hostmedicin, Alvedon och näsdroppar fick hon svaret att kriminalvårdspersonalen först var tvungen att kontakta BVC. Först på kvällen samma dag fick sonen viss medicin. Den 24 juni 2010 var han fortfarande sjuk och hon bad att få åka till sjukhus med honom. Utan att ha träffat hennes son gjorde personalen bedömningen att det inte var nödvändigt. Hon bad att få ringa sjukvårdsupplysningen, men fick inte tillstånd till det. Skälet uppgavs vara att BVC hade bedömt att det inte var nödvändigt med läkarbesök och att anstalten inte kunde gå emot BVC:s bedömning. Den 28 juni 2010 begärde hon återigen att sonen skulle få träffa läkare, och samma eftermiddag fick de en tid på vårdcentralen. Läkaren, som konstaterade att sonen hade förkylningsastma och att det var väldigt viktigt att han fick viss medicin, ansåg att de borde ha kommit in till vårdcentralen tidigare.

AA framförde även klagomål angående att anstalten hade granskat s.k. myndighetspost ställd till henne. AA hade varit i kontakt med sin socialsekreterare som skulle faxa ett faderskapsintyg, skrivet på franska, avseende AA:s son. AA

påtalade för personalen att hon var tvungen att ha faxet före kl. 14.30 den 30 juni 2010, eftersom hon då skulle ringa till socialtjänsten och diskutera saken. Socialsekreteraren faxade intyget omkring kl. 16.00 den 29 juni 2010. När AA skulle ringa till socialtjänsten hade hon dock ännu inte fått del av faxet. När hon frågade personalen var faxet hade tagit vägen fick hon beskedet att det först skulle granskas av vakthavande befälet. Orsaken uppgavs vara att intyget inte var skrivet på svenska och att anstalten behövde försäkra sig om att socialförvaltningen var avsändare. När hon bad att få tala med vakthavande befälet fick hon beskedet att han hade gått för dagen. Det inträffade ledde till att hon inte kunde ringa upp sin socialsekreterare på överenskommen tid för att diskutera faderskapsfrågan, och det fick henne att framstå som att hon inte höll sitt ord.

Utredning

Kriminalvården anmodades att yttra sig över delar av en av AA:s anmälningar. I sitt svar anförde myndigheten (huvudkontoret), genom generaldirektörens ställföreträdare BB, följande.

- - -

Anmälan

AA har i anmälan till JO anført bl.a. följande. Hon är intagen på anstalten Hinseberg och har sin nio månaders son (CC) hos sig. På nio månader har hon bara fått besöka barnavårdcentralen (BVC) två gånger. Normalt är att spädbarn besöker BVC en gång i månaden. CC har missat sin åttamånaderskontroll. Den 23 juni blev CC sjuk och fick bl.a. 39½ graders feber. AA bad om att få mediciner men fick beskedet att hon måste be BVC om detta. Klockan åtta på morgonen började hon be om näsdroppar, Alvedon och hostmedicin. Klockan sex på kvällen fick hon näsdroppar och Alvedon, men ingen hostmedicin. Hon fick inte själv prata med BVC. Den 24 juni var CC ännu sjuk och hon bad då att få åka till sjukhus. Personalen bedömde emellertid inte CC som så sjuk att detta skulle vara nödvändigt. Hon fick heller inte ringa sjukvårdsupplysningen eftersom BVC hade sagt att CC inte behövde besöka läkare. Den 28 juni fick hon ta CC till BVC. Där konstaterade läkaren att CC hade förkylningsastma. Läkaren uttryckte också att CC borde ha kommit dit tidigare.

Vidare har AA. I sin anmälan anført följande. Hennes socialsekreterare faxade ett dokument till henne den 29 juni 2010. Dokumentet rörde ett faderskapsärende och var skrivet på franska. När hon frågade efter dokumentet fick hon beskedet att vakthavande befäl först skulle granska det för att förvissa sig om att det verkligen kom från socialen.

Sakförhållanden m.m.

Kriminalvården har inhämtat yttrande från Region Mitt av vilket framkommer bl.a. följande. Vid tidpunkten för anmälan hade AA besökt BVC den 12 april 2010 samt den 22 och 28 juni 2010. Kontroll hos läkare hade bokats till den 17 juni 2010 men fick ställas in eftersom CC under perioden mellan den 16 och 20 juni 2010 var på besök hos sin mormor. Kontrollen genomfördes istället den 2 september. BVC har samma rutiner för kontroller av barn som vistas hos en intagen i anstalt som för alla andra barn.

Den 24 juni 2010 uppgav AA att CC hade feber. Personalen tog därvid kontakt med BVC och uppgav att CC hade feber men var vaken och pigg. Efter att ha samrått med en barnläkare gav en sjuksköterska beskedet att CC inte behövde komma till läkare, men att de kunde ge Alvedon och nässpray vid behov. Man kom överens om att anstalten skulle kontakta BVC efter helgen för uppföljning. Vakthavande befäl

träffade AA strax innan kl. 18 den 24 juni 2010. AA uppgav då att hon väntat på att få Alvedon och näsdroppar sedan morgonen. Vakhavande befäl gick då omedelbart och hämtade detta.

Den 25 juni 2010 sammanträffade vakhavande befäl med AA och de samtalade i ca tio minuter om CC:s hälsa. Under samtalet uppgav AA bl.a. att de varit i kontakt med BVC som uppgett att CC inte ska medicineras med annat än Alvedon och näsdroppar eftersom hans tillstånd är normalt för spädbarn. AA uppgav också att CC inte blivit sämre, men att hon var mycket orolig för honom. Vakhavande befäl försökte lugna AA genom att påpeka att BVC för närvarande inte funnit anledning att ringa sjukvårdsrådgivningen. Vakhavande befäl och AA kom överens om att under nästkommande dag göra en ny bedömning av om det finns behov av att ringa sjukvårdsrådgivningen. Den 26 juni träffade samma vakhavande befäl AA som då inte tog upp frågan om att ringa till sjukvårdsrådgivningen.

Den 28 juni 2010 undersöktes CC av en läkare vid BVC. CC:s andningsljud var då rena; det vill säga att de inte påvisade någon förkylningsastma. Läkaren skrev ut lufttrörsvidgande medicin att användas vid behov. Hostmedicin skrivs aldrig ut till spädbarn. Kriminalvården har varken kunnat vederlägga eller avfärda AA:s påstående om att läkaren sagt att CC borde ha kommit in tidigare.

AA förvarnade den 29 juni 2010 om att hon inväntade ett brådskande fax från en myndighet. Nästkommande dag gick flera ur anstaltens personal och aktivt letade efter faxet, men utan att hitta det.

I själva verket hade faxet anlänt någon gång efter kontorstid den 29 juni 2010. Faxet saknade försättsblad och var författat på franska. Det framgick inte på något tydligt sätt vem som var avsändare eller vem som var avsedd som mottagare. På grund av denna oklarhet lades det i en fransktalande anställds postfack på morgonen den 30 juni 2010. Den fransktalande anställda hade dock redan tömt sitt postfack och hittade faxet först på morgonen den 1 juli 2010. Han läste tillräckligt för att förstå att AA var avsedd som mottagare. Utan att granska faxet vidare än så gick han omedelbart och lämnade det till AA.

Författningsbestämmelser m.m.

Av 2 kap 9 § lag (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) framgår bl.a. att en intagen skall behandlas med aktning för hans människovärde. Han skall bemötas med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med vistelse i anstalt.

Av 2 kap 37 § KvaL framgår bl.a. att om en intagen behöver hälso- och sjukvård, ska han eller hon vårdas enligt de anvisningar som ges av läkare. Kan erforderlig undersökning och behandling inte lämpligen genomföras inom anstalten bör den allmänna sjukvården anlitas.

Av 2 kap 41 § KvaL framgår att om kvinna medför spädbarn vid intagningen eller föder hon därefter barn, kan tillstånd ges henne att ha barnet hos sig.

Av 2 kap 25 § KvaL framgår att brev mellan en intagen och en advokat, en svensk myndighet eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda ska vidarebefordras utan granskning. Om det finns anledning att anta att uppgiften om avsändare i ett sådant brev till en intagen är oriktig, får brevet granskas i syfte att utreda vem avsändaren är.

Av 2 kap 26 § KvaL framgår bl.a. att brev till eller från en intagen i anstalt får granskas, om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten.

Av 2 kap 27 § KvaL framgår bl.a. att granskningen inte får vara mer ingående än som är nödvändigt med hänsyn till granskningens syfte.

Av 4 kap 1 § Kriminalvårdens föreskrifter 2008:3 framgår att befordran och granskning av intagnas post ska ske skyndsamt (*nämnda föreskrifter upphörde att gälla den 1 augusti 2009. Motsvarande bestämmelse återfanns vid tiden för den aktuella händelsen i 4 kap. 1 § Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt, KVFS 2009:4, JO:s anmärkning*).

Kriminalvårdens bedömning

CC:s hälsotillstånd

Inledningsvis ska konstateras att CC varit på regelbundna kontroller på BVC. Det finns inget som talar för att CC skulle ha kallats till, eller gått på, fler kontroller om han inte vistats med sin mor på anstalt. Det saknas således anledning att vara kritisk i denna del.

AA påstår att CC diagnostiserats med förkylningsastma. Även om det råder viss osäkerhet om detta finns det inget i AA:s anmälan eller Kriminalvårdens utredning som tyder på att CC har fått förkylningsastma på grund av något fel eller försumlighet från Kriminalvårdens sida.

AA påstår att läkaren skulle ha uttryckt att CC borde ha kommit in tidigare. Detta påstående har varken kunnat vederläggas eller avfärdas. Oavsett hur det förhåller sig bör framhållas att det inte är Kriminalvården som bestämmer om CC ska få besöka läkare. Kriminalvårdens uppgift är härvid att kontakta vårdgivande myndigheter och förmedla CC:s tillstånd. Det är den vårdgivande myndigheten som bestämmer om CC ska beredas tid hos läkare. Kriminalvården har i detta fall fullgjort denna skyldighet genom att anstalten Hinseberg haft kontinuerlig kontakt med vårdgivande myndigheter angående CC:s hälsotillstånd.

Påstådd granskning av fax från socialen till AA.

Faxet saknade såväl försättsblad som uppgift om vem som var avsändare respektive mottagare. Under dessa förutsättningar har anstalten Hinseberg måst undersöka faxet för att utröna vem som var avsedd som mottagare. Av utredningen framgår att faxet inte undersökts mer ingående än så.

AA hade på förhand påpekat för personalen att hon väntade ett brådskande fax. Faxet har anlände på kvällen den 29 juni och på morgonen den 1 juli levererades det till AA. Att det dröjde så länge är olyckligt men det bör framhållas att tidsutdräkten till avgörande del torde bero på att faxet saknade såväl försättsblad som tydlig uppgift om avsändare och mottagare.

Med hänsyn till det ovan anförda saknas det anledning att, i något avseende vara kritisk mot Kriminalvården på grund av något som AA anför i sin anmälan.

AA yttrade sig över Kriminalvårdens remissvar. Hon anförde därvid bl.a. att Kriminalvårdens uppgifter angående dels tidpunkten då faxet hade inkommit till anstalten, dels att faxet skulle ha saknat försättsblad var felaktiga.

AA bifogade det aktuella faxet inklusive försättsbladet, av vilket framgick att faxet inkom till anstalten kl. 16.10 den 29 juni 2010 och att avsändare var Familjeenheten vid Normalm stadsdel, Stockholms Stad.

Med anledning av de uppgifter AA hade lämnat i sitt yttrande anmodades Kriminalvården att inkomma med skriftlig komplettering i ärendet.

I det kompletterande yttrandet anförde Kriminalvården (huvudkontoret), genom BB, följande.

- - -

Bakgrund

I ett yttrande till JO den 5 oktober 2010 med anledning av en anmälan uppgav Kriminalvården bl.a. följande.

I själva verket hade faxet anlänt någon gång efter kontorstid den 29 juni 2010. Faxet saknade försättsblad och var författat på franska. Det framgick inte på

något tydligt sätt vem som var avsändare eller vem som var avsedd som mottagare. På grund av denna oklarhet lades det i en fransktalande anställds postfack på morgonen den 30 juni 2010. Den fransktalande anställde hade dock redan tömt sitt postfack och hittade faxet först på morgonen den 1 juli 2010. Han läste tillräckligt för att förstå att AA var avsedd som mottagare. Utan att granska faxet vidare än så gick han omedelbart och lämnade det till AA.

AA har därefter till justitieombudsmannen ingivit ett försättsblad, som enligt sidhuvudet anlänt den 29 juni kl. 16:10. Av försättsbladet framgår tydligt att avsändare är DD vid Familjeenheten, Norrmalm stadsdel, Stockholms stad.

Mot bakgrund därav har Justitieombudsmannen kontaktat Kriminalvården och bitt Kriminalvården yttra sig om varför man lämnat uppgift om att faxet saknade försättsblad.

Hur det ursprungliga yttrandet till JO upprättades

Huvudkontoret lät inhämta yttrande från region Mitt. Region Mitt inkom med yttrande, vari man i korthet redogjorde för det aktuella faxet. Huvudkontoret bedömde att dessa uppgifter inte var tillräckliga som underlag för yttrande till JO. Ansvarig handläggare vid huvudkontoret tog därför kontakt med ansvarig regionjurist vid region Mitt. Regionjuristen tog förnyad kontakt med anstalten och lämnade därefter, via telefon, kompletterande uppgifter till huvudkontoret. Dessa uppgifter nedtecknades i en tjänsteanteckning den 28 september 2010. Av tjänsteanteckningen framgår bl.a. följande.

Faxet inkom efter kontorstid och togs om hand nästkommande dag. Det saknade försättsblad och vem som var avsändare och adressat framgick inte. Då faxet var på franska lades det i EE:s fack eftersom denne talar franska. EE hade redan tömt sitt postfack den dagen och fann därför faxet nästkommande dag. När han fann det började han genomläsa det för att utröna vad det var frågan om. När han fann AA:s namn på faxet gick han omedelbart till henne med det.

Därefter upprättade huvudkontoret det yttrande som sedermera gavs in till JO.

Förnyad utredning

Kriminalvården har inhämtat förnyat yttrande av region Mitt. Region Mitt har inhämtat upplysningar av kriminalvårdsinspektören EE (som i det ursprungliga yttrandet omnämns som den franskspråkiga anställde) som företagit viss utredning vid anstalten Hinseberg. Bl.a. har inhämtats uppgifter från en vikarierande vårdare som tidigare inte lämnat uppgifter i ärendet. Av yttrandet framgår huvudsakligen följande.

AA ringde ett tjänstesamtal och uppgav därefter till en vårdare att det skulle komma ett fax, på franska, till henne efter kl. 16:00. AA uppgav inte till den vårdaren vem som var avsändare. Vårdaren ringde, innan han hämtade faxet, till vakthavande befäl och frågade om han kunde lämna ut faxet till AA. Vårdaren fick som besked att faxet först skulle granskas och att han därför skulle lägga faxet till det vakthavande befäl som var i tjänst nästkommande dag.

Exakt vad som hände med faxet därefter har inte gått att utreda. Det vakthavande befäl som var i tjänst nästkommande dag minns inte det aktuella faxet men uppger att om det var ett fax från socialtjänsten så borde hon ha lagt det i till avdelningens postfack. Om hon skulle ha gett det till EE så hade hon förmodligen kommit ihåg det.

EE minns att han sett faxet i postrummet. Han har därför tidigare utgått från att det låg i hans postfack. Han har inte tidigare sett försättsbladet. Han har därför tidigare lämnat uppgett till regionjuristen att faxet låg i hans postfack och att han inte sett något försättsblad. Efter att ha fått del av de nya uppgifterna i ärendet antar han att det istället gått till så att han stått vid sitt postfack när någon annan anställd visat upp

faxet, utan försättsbladet, för honom. Han har då förmodligen identifierat att det är AA som är avsedd som mottagare och därvid sett till att hon fått faxet.

Bedömning

Det framstår som uppenbart att uppgiften om att faxet anlant utan försättsblad var fel. Det inträffade synes bero på att EE dragit en förhastad slutsats av att han sett faxet i postrummet samt att han därvid inte sett något försättsblad. Han har till regionjuristen uppgivit att han fann faxet i sitt postfack utan försättsblad och att han då såg till att AA fick faxet. Regionjuristen har därvid dragit slutsatsen att faxet anlant utan försättsblad och att EE själv levererat det till AA. Uppgiften har i sammanhanget framstått som logisk och motsades inte av vad som uppgivits i anmälan. Kriminalvården fann därför inte anledning att ytterligare kontrollera uppgiften.

Kriminalvården är väl medveten om vikten av att JO kan förlita sig på att de uppgifter som myndigheterna lämnar är riktiga och lägger stor vikt vid att den utredning som presenteras i dess yttranden till JO ska överensstämma med verkligheten. Uppgifterna har i det aktuella fallet, på grund av den mänskliga faktorn, blivit felaktiga. Kriminalvården beklagar detta.

Vad som nu framkommit föranleder Kriminalvården att göra en ny bedömning av den aktuella händelsen. Innan vårdaren tog emot faxet saknade denne kännedom att det hörde från en myndighet. Han frågade därför vakthavande befäl vad han skulle göra med det, och fick beskedet att han skulle kvarhålla det för granskning. När han sedermera tog emot faxet hade han, genom försättsbladet, möjlighet att observera att det var en myndighet som var avsändare. Han hade därvid snarast bort utlämna det till AA. Att han inte gjorde det synes bero på att han var ny på arbetsplatsen och saknade kännedom om de regler som gäller för granskning av inkommande fax. Kriminalvården är givetvis ansvarig för att inkommande fax hanteras på ett korrekt sätt även om den som tar emot faxet är nyanställd. Kriminalvården har därför brustit i sina rutiner när man dröjt med att lämna ut det aktuella faxet. Däremot bör framhållas att det inte framkommit att det aktuella faxet skulle ha granskats utöver att EE tittat på det för att konstatera att AA var avsedd som mottagare.

AA fick tillfälle att kommentera Kriminalvårdens kompletterande yttrande.

Bedömning

Rättslig reglering

Kriminalvården har i remissyttrandet redogjort för innehållet i den rättsliga reglering som, med av mig gjord anmärkning, har aktualiserats med anledning av AA:s anmälan. Lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt, kriminalvårdslagen, har den 1 april 2011 ersatts av fängelselagen (2010:610). Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt, KVFS 2009:4, har samma dag ersatts av Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för fängelse, KVFS 2011:1 (FARK Fängelse). I detta ärende är de äldre bestämmelserna tillämpliga. Jag vill till Kriminalvårdens redogörelse göra följande tillägg.

Enligt 28 § kriminalvårdslagen gäller det som i 25–27 §§ samma lag är föreskrivet om brev även annan försändelse och annat skriftligt meddelande än brev.

Faxet till AA

I ärendet är utrett att det aktuella faxet var försett med ett försättsblad. Av försättsbladet framgick tydligt att Familjeenheten vid Norrmalm stadsdel,

Stockholms Stad, var avsändare och att försändelsen var ställd till AA. Det har i ärendet inte gjorts gällande att det funnits anledning att anta att uppgiften om avsändaren var oriktig och att det därför funnits skäl att granska försändelsen i syfte att utreda vem avsändaren var. Utredningen har även visat att faxet inkom till anstalten kl. 16.10 den 29 juni 2010, men att det dröjde till morgonen den 1 juli 2010 innan försändelsen befordrades till AA. Som Kriminalvården anført borde försändelsen utan föregående granskning skyndsamt ha vidarebefordrats till AA. Av orsaker som inte helt gått att klarlägga har så dock inte skett. Anstaltens rutiner har uppenbarligen brustit och anstalten förtjänar kritik för det inträffade.

Sonens sjukdom

Vad som framkommit vid min granskning rörande hanteringen i samband med att AA:s son blev sjuk ger inte anledning till någon kritik.

Övrigt

AA:s anmälan i övriga delar ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande.

Ärendet avslutas.